LAPLAND
Above Ordinary

LAPIN LIITTO
Hallituskatu 20 B
96200 Rovaniemi

LAUSUNTO

15.3.2016

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (He 270/2016 vp)

Viite: Eduskunnan lakivalokunnan lausuntopyyntö 21.2.2017

Hallitus on asettanut käräjäoikeuksien rakenteellisen vahvistamisen tavoitteeksi turvata lainkäytön laatu ja oikeusturvan saatavuus kustannustehokkaasti riittävän kattavalla tuomioistuimen toimipisteverkostolla. Yleensä uudistusten tavoitteena on kehittää asioita ja pyrkiä entistä parempaan tilanteeseen. Valtion talouden nykytilanteessa lienee realistista tyytyä vaatimattomampaan tavoitetasoon ja pyrkiä turvaamaan nykyinen laatu ja saatavuus. Tavoite on siis aivan hyvä ja ehkä haasteellinenkin.

Kohti asetettuja tavoitteita hallitus pyrkisi keskittämällä toimintoja ja karsimalla käräjäoikeuden toimipaikkoja. Keskittämisestä ja leikkaamisesta näyttää tulleen valtion hallinnon rakenteellisen kehittämisen trendi, jonka toivotaan ratkaisevan ongelmat, olipa kysymyksessä mikä ala tai palvelu tahansa. Nyt esitetään Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeuksien yhdistämistä sekä Sodankylän kansliaan ja Kemijärvi istuntopaikan lakkauttamista.

On vaikea nähdä, millä perusteilla näihin toimenpiteisiin on päädytty, koska kokemus ei osoita, että suuremmissa käräjäoikeusyksiköissä päästäisiin parempaan tehokkuuteen tai korkeampaan laatuun. Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeuksissa kummassakin asioiden käsittelyajat ja ratkaisujen pysyvyys ovat maan keskitasolla. Suurissa käräjäoikeuksissa Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa käsittelyajat ovat pidempiä ja ratkaisujen pysyvyys heikompaa. Lapissa laadun turvaamiseen ei yhdistämistä siis tarvita.

Epäselvää on myös, mistä toivotut kustannussäästöt syntyisivät, kun käräjäoikeuden toimipisteet säilyisivät etäisyyksien vuoksi sekä Rovaniemellä että Kemissä. Käräjäoikeudet eivät itse näe yhdistämisen tuottavan merkityksellisiä taloudellisia vaikutuksia. Ennen hallituksen esityksen hyväksymistä on syytä selvittää, mitä vaikutuksia yhdistämisellä olisi. Mikäli se ei selvästi tuota toivottuja tuloksia, sitä ei tarvita.

Edellä olevaan perustuen Lapin liitto ei pidä Lapin ja Kemi-Tornion käräjäoikeuksien yhdistämistä tarpeellisena eikä tarkoituksen mukaisena.

Erityisen huonona ratkaisuna Lapin liitto pitää Sodankylän kanslian lakkauttamista. Siitä saatavat vuokrasäästöt eivät ole merkittäviä ja ne menetettäisiin lisääntyvänä matkustustarpeena.

Lapin käräjäoikeuden selvityksen mukaan matkustamisesta aiheutuisi myös lähes puolta henkilötyövuotta vastaava työajan menetys. Tämä voi johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen ja sitä kautta palvelun laadun ja tuottavuuden heikkenemiseen. Tällä on vaikutuksensa myös henkilöstön hyvinvointiin, kun tehokas työaika vaihtuisi matkustamiseen. Heikkojen julkisten liikenneyhteyksien vuoksi, matkustaminen tulisi tapahtumaan valtaosin henkilöautoilla.

Käräjäoikeudella on saamen kielilain mukaan velvollisuus järjestää saamen kielen tulkkaus silloin, kun istunto pidetään saamelaisten kotiseutualueella eli Ivalon tai Utsjoen istuntopaikoilla. Mikäli Sodankylän kanslia lakkautettaisiin, painottuisi Lapin käräjäoikeuden toiminta nykyistä enemmän Rovaniemelle, missä tulkkausvelvollisuutta ei ole. Sodankylän kansliasta kyetään myös palvelemaan tunturisaamea puhuvia asiakkaita äidinkielellään

Sodankylän kanslian lakkauttaminen heikentäisi saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumista. **Lapin liitto vastustaa ehdottomasti Sodankylän kanslian lakkauttamista**

Kemijärven istuntopaikan lakkauttaminen pidentäisi Itälappilaisten asiointimatkoja 180 kilometrillä ja matka-aikaa kahdella tunnilla. Heikennys on merkittävä eivätkä hallituksen laatutavoitteet toteutuisi Itä-Lapin kohdalla. Mikäli hallituksen esitys näiltä osin hyväksytään, tulee eduskunnan olla selkeästi tietoinen itälappilaisten ihmisten oikeusturvaan ja lainkäyttöön liittyviin palveluihin kohdistuvasta heikennyksestä.

Hallitus esittää, että yrityssaneerausasioiden ja ulosottovalitusten käsittely keskitettäisiin muutamaan käräjäoikeuteen. Lapin käräjäoikeuksissa nykyisin käsiteltävät asiat siirtyisivät esityksen mukaan Oulun käräjäoikeuden käsiteltäviksi. Lappilaiset joutuisivat siis asioimaan näissä asioissa naapurimaakunnassa Pohjois-Pohjanmaalla. Tämä aiheuttaisi heille merkittävästi lisää kustannuksia ja vaivaa. Etäisyys Rovaniemeltä Ouluun on yli 200 km. Rovaniemeltä ja sen pohjoispuolisilta alueilta edestakainen asiointimatka kasvaisi siis yli 400 kilometrillä. Esimerkiksi edestakainen matka Utsjoelta Ouluun on 1300 km ja Sallasta 760 km. Matkat ovat aivan kohtuuttomia. **Koska kummankaan asiaryhmän käsittely ei edellytä sen kaltaista erityisosaamista, että keskittäminen olisi aiheellista, Lapin liitto ei voi hyväksyä näiden tehtävien siirtämistä Oulun käräjäoikeuteen.**

Lapin liitto pitää välttämättömänä, että tuomioistuinverkostoa muutettaessa otetaan huomioon Lapin pitkät etäisyydet ja julkisen liikenteen palvelutarjonnan vähäisyys. Asiakkaiden samoin kuin henkilökunnan matkustaminen tulee pitää niin vähäisenä kuin mahdollista ja palveluiden saatavuus tulee turvata kattavalla toimipisteverkostolla. Sellaisia toimenpiteitä, jotka eivät edistä tavoitteita, ei ole tarpeen tehdä.

digitaalisuuden ja digitekniikan monipuolisessa ja täysipainoisessa hyödyntämisessä. Etäyhteyksien ohella digiteknologioita voidaan hyödyntää monella eri tavoilla työprosessien kehittämisessä ja rationalisoimisessa. Henkilöstön osaamista tulee kehittää vahvasti uuden teknologian hyödyntämisessä. Myös käräjäoikeuden palveluiden jakelu yhteispalvelupisteistä on erittäin kannatettava ehdotus. Työ- ja toimintatapaprosessien kehittämisellä on mahdollista saavuttaa kaivattuja kustannussäästöjä ja pitää yllä laatutasoa.

Mika Riipi
maakuntajohtaja

Maiju Hyry
yhteysjohtaja

LAPIN LIITTO
Hallituskatu 20 B, PL 8056
96101 Rovaniemi
Puhelin 040 – 359 1000
Faksi 016 318 705
info@lapinliitto.fi
www.lapinliitto.fi